

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ' Γενικού Λυκείου
Γενικής Παιδείας

Σάββατο 08 Απριλίου 2023 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α'

Μια Ελλάδα δίχως καλοκαίρι;

Αρκεί μια επίσκεψη στις Κυκλάδες, για να διαπιστώσει κανείς την εντυπωσιακή αύξηση του τουριστικού ρεύματος. Άλλωστε και η Αθήνα «βουλιάζει», με την Ακρόπολη να δέχεται πάνω από 16.000 επισκέπτες καθημερινά. Ποτέ στο παρελθόν δεν γίνονταν τόσες απευθείας πτήσεις από τις ΗΠΑ, ενώ δεν έχουν τέλος οι διάσημοι του κόσμου που εκθειάζουν την επίσκεψή τους στην Ελλάδα. Όλα καλά, λοιπόν;

Όχι απαραίτητα. Όπως διαπίστωνε πρόσφατα ο Αλέξης Παπαχελάς, το «πάρτι που ξανάρχισε» συνοδεύεται από σοβαρά προβλήματα: από την ασυγκράτητη ανοικοδόμηση και την αφόρητη κίνηση έως τα προβλήματα ύδρευσης και αποχέτευσης, τη συσσώρευση των σκουπιδιών και την απελπιστική ανεπάρκεια των υποδομών. Παθολογίες, με λίγα λόγια, που σχετίζονται με το φαινόμενο του «υπερτουρισμού». Δεν είναι μόνο η επιβάρυνση των τουριστικών προορισμών, είναι και η αλλοίωση και ενδεχόμενη απαξίωση του τουριστικού προϊόντος και, επομένως, του brand name της χώρας. Έχουμε να κάνουμε με μια κλασική περίπτωση της «τραγωδίας των κοινών», όπως αποκαλείται η μυωπική υπερεκμετάλλευση των πόρων, που οδηγεί με ακρίβεια στην εξάντλησή τους και την τελική καταστροφή όσων βιοπορίζονται από αυτούς.

[...] Δεν ξέρω αν οι παρατηρήσεις αυτές ακούγονται αλλόκοτες. Γνωρίζω, όμως, πως ακόμη και αυτές ανήκουν στο χθες. Και αυτό γιατί, μπροστά στα μάτια μας, συντελείται μια πολύ βαθύτερη μεταμόρφωση του τουριστικού μοντέλου, μια πραγματική αλλαγή παραδείγματος. Στη θέση του μαζικού τουρισμού αναδύεται ένα νέο μοντέλο, που απευθύνεται στα πολύ υψηλά εισοδήματα, ο VIP τουρισμός. Αυτό το διαπιστώνει κανείς εύκολα, επισκεπτόμενος όχι τη Μύκονο, αλλά κάποια νησιά του

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Αιγαίου με εντελώς διαφορετική φήμη, όπως η Νάξος, η Μήλος ή η Τήνος. Εκεί οι πωλήσεις οικοπέδων γνωρίζουν εκρηκτική άνοδο, όπως και οι τιμές τους. Εκδίδονται χιλιάδες οικοδομικές άδειες και οι βίλες που κατασκευάζονται δεν έχουν καμιά σχέση με τις εξοχικές μεζονέτες και τα συγκροτήματα του πρόσφατου παρελθόντος. Μιλάμε για εντυπωσιακά οικοδομήματα πρωτοποριακής μινιμαλιστικής αισθητικής, υπόσκαφα ανάκτορα και τεράστιες χασιέντες με εντυπωσιακούς κήπους. Τα μεγάλα ελληνικά αρχιτεκτονικά γραφεία έχουν στραφεί σχεδόν αποκλειστικά στην αγορά αυτή, όπου συμμετέχουν και κορυφαίοι Ευρωπαίοι αρχιτέκτονες. Οι πελάτες ανήκουν στην τάξη των πολύ πλούσιων του πλανήτη, άνθρωποι που ζουν στο Παρίσι και τη Ζυρίχη, στο Λος Άντζελες και τη Νέα Υόρκη. Το φαινόμενο εξαπλώνεται ραγδαία σε ολόκληρο το Αιγαίο, το Ιόνιο και την Πελοπόννησο, ενώ έχει ήδη εμφανιστεί ως και στην ορεινή χώρα, π.χ. στα Ζαγόρια. Αναπόφευκτα προσαρμόζονται και οι προσφερόμενες υπηρεσίες. Ήδη έχει εμφανιστεί ένα ολόκληρο οικοσύστημα αποτελούμενο από «βίλλα μάνατζερς», ιδιωτικούς σεφ, ανιματέρ, ειδικούς εκπαιδευτές για παιδιά, οδηγούς κ.λπ., ενώ οι παραδοσιακές ταβέρνες δίνουν την θέση τους σε εστιατόρια υψηλής γαστρονομίας: για παράδειγμα, το σεβίτσε¹ εκτοπίζει τη χωριάτικη σαλάτα. Ως και η γλώσσα αλλάζει, καθώς υποχωρεί η ελληνοφωνία.

Πρόκειται, με άλλα λόγια, για μια διαρθρωτική μετατόπιση της ποιότητας του εισερχόμενου τουρισμού προς τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Αναγνωρίζοντας την τάση αυτή, μεγάλα επενδυτικά funds του εξωτερικού αγοράζουν πυρετωδώς απαξιωμένα και χρεωμένα ξενοδοχειακά ακίνητα, για να τα μετατρέψουν σε ξενοδοχεία για επισκέπτες υψηλών εισοδημάτων, ενώ αντίστοιχη εκτίναξη γνωρίζει και η ενοικίαση πολυτελών κατοικιών. Ποια είναι η σημασία της εξέλιξης αυτής; Καθώς ο «τουρισμός πολυτελείας» ήταν ένας άπιαστος ως πρόσφατα στόχος, θα μπορούσε ίσως να πει κανείς πως η εξέλιξη αυτή είναι θετική, ιδίως στον βαθμό που εκτοπίζει τον μαζικό τουρισμό, και να υποθέσει πως η νεοπαγής τάξη των ξένων ιδιοκτητών θα πιέσει για υποδομές και υπηρεσίες που να συνάδουν με την αξία των επενδύσεών τους.

Όμως, τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Η βασική συνέπεια της εξέλιξης αυτής είναι η εκτόπιση των μικρών και μεσαίων εισοδημάτων από τους δημοφιλέστερους προορισμούς. Και αυτό μας αφορά άμεσα. Όσο επεκτείνεται ο VIP τουρισμός, τόσο θα αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που θα χάνουν τη δυνατότητα των διακοπών στη θάλασσα. Η εξέλιξη αυτή έγινε ξεκάθαρη φέτος και δεν οφείλεται απλά στον πληθωρισμό. Οι δημοφιλέστεροι προορισμοί είναι πλέον απαγορευτικοί για τους περισσότερους, καθώς το κόστος της μετακίνησης, της διαμονής και της διατροφής έχει

1. πιάτο ψαριού με προέλευση από τη Λατινική Αμερική, πιθανότατα από το Περού.

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

εκτοξευθεί. Ακόμη και το απλό μπάνιο στη θάλασσα έχει εξελιχθεί σε ένα ακριβό καταναλωτικό προϊόν με τη δραματική επέκταση της «κουλτούρας της ξαπλώστρας», που μετατρέπει σταδιακά, αλλά μοιραία, την ακτογραμμή της χώρας σε ένα ακριβό (και συχνά κακόγουστο) εστιατόριο – κλαμπ. Οι λιγότερο ευκατάστατοι θα μετακινηθούν αναγκαστικά σε πιο προσιτούς (δηλαδή λιγότερο όμορφους) προορισμούς, ενώ, όσο επεκτείνεται ο VIP τουρισμός, τόσο θα αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που θα χάσουν τη δυνατότητα των διακοπών στη θάλασσα.

Φοβάμαι πως η εξέλιξη που περιγράφω δεν είναι αναστρέψιμη. Όπως οι πάμπτωχες Κυκλάδες της δεκαετίας του '50 μετατράπηκαν στην τουριστική βιομηχανία που όλοι γνωρίζουμε, έτσι θα μεταμορφωθούν πολύ σύντομα και σε Μέκκα του VIP τουρισμού. Τι μπορούμε να κάνουμε; Δεν είναι εδώ ο κατάλληλος χώρος, για να συζητηθούν οι πιθανές λύσεις. Λύση προφανώς δεν είναι η ρομαντική, και ενίοτε υστερική, επίκληση ενός παρελθόντος που έχει παρέλθει οριστικά. Η διαχείριση της νέας αυτής συνθήκης απαιτεί στοχευμένες και έξυπνες δημόσιες πολιτικές, κάτι καθόλου εύκολο, αλλά σίγουρα όχι αδύνατο. Αυτό, όμως, προϋποθέτει την πλήρη και συνειδητή αναγνώριση της αλλαγής παραδείγματος που ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας.

Αποσπάσματα άρθρου του Στάθη Καλύβα, που δημοσιεύθηκε στις 23 / 08 / 2022 στο www.kathimerini.gr
[Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης.]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

Το «κλειδί» για τη δημιουργία βιώσιμου τουρισμού στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις τρέχουσες αναφορές, η Ελλάδα αυτό το καλοκαίρι «βούλιαξε» από τον τουρισμό, με την Ακρόπολη να δέχεται πάνω από 16.000 επισκέπτες καθημερινά, ενώ, παράλληλα, γίνεται λόγος για πάνω από ένα εκατομμύριο επισκέπτες την εβδομάδα για τον Αύγουστο. Αδιαμφισβήτητα, τα έσοδα που θα προκύψουν από το αυξημένο τουριστικό ρεύμα θα έχουν καταλυτικό ρόλο στην ελληνική οικονομία, δεδομένου ότι ο τουρισμός επηρεάζει πάνω από το 25% του ΑΕΠ.

Δεν μπορούμε, όμως, και δεν πρέπει να αγνοήσουμε όλα τα ανησυχητικά φαινόμενα που παρατηρήθηκαν ή επιδεινώθηκαν λόγω της αυξημένης ζήτησης: πολλοί – νησιωτικοί κυρίως – προορισμοί έφτασαν στα όρια του αριθμού εξυπηρέτησης τουριστών, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος των ελληνικών νοικοκυριών να αποκλειστεί εξαιτίας των υψηλών τιμών από συγκεκριμένους προορισμούς και να αναζητήσει λιγότερο κορεσμένους, που, όμως, δεν ήταν έτοιμοι να

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

υποδεχθούν τον αριθμό επισκεπτών που συνέρρευσε σε αυτούς. Αν σε αυτή την εξίσωση προσθέσουμε και τα φαινόμενα αισχροκέρδειας, την έλλειψη υποδομών (π.χ. οδικού δικτύου), την απουσία χώρων στάθμευσης, την ανεξέλεγκτη χρήση ιδιωτικών οχημάτων, την προβληματική υδροδότηση και ηλεκτροδότηση (κυρίως στα κησιά) και την απουσία σχεδιασμού για τη διαχείριση των απορριμμάτων, εύκολα γίνεται αντιληπτό πως, χωρίς άμεσο στρατηγικό σχεδιασμό, που να εστιάζει σε ένα βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης, η ελληνική τουριστική βιομηχανία εύκολα θα πέσει θύμα της επιτυχίας της.

Ποιες είναι, λοιπόν, οι κυριότερες προϋποθέσεις για μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη; Η τουριστική βιομηχανία αντλεί τη δύναμή της από το περιβάλλον, την Ιστορία και τον πολιτισμό. Αυτές οι πηγές πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή και να ενσωματωθούν σε έναν σχεδιασμό που θα εστιάζει στη δημιουργία καλοπληρωμένων και νόμιμων θέσεων εργασίας (με κατάλληλους ελέγχους), ενώ, παράλληλα, θα φροντίζει να μην επιβαρύνονται το περιβάλλον και η ομαλή λειτουργία της τοπικής κοινωνίας.

Απόσπασμα άρθρου του Νίκου Αυλώνα, που δημοσιεύθηκε στις 27 / 09 / 2022 στο www.kathimerini.gr
[Ο κ. Νίκος Αυλώνας είναι πρόεδρος του Κέντρου Αειφορίας (CSE), επισκέπτης καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Ιλινόι - Σικάγο.]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ'

Κ. Γ. Καρυωτάκη, «Τελευταίο Ταξίδι»

Καλό ταξίδι, αλαργινό καράβι μου, στου απείρου
και στις νυχτός την αγκαλιά, με τα χρυσά σου φώτα!
Να 'μουν στην πλώρη σου ήθελα, για να κοιτάζω γύρου
σε λιτανεία να περνούν τα ονείρατα τα πρώτα.

Η τρικυμία στο πέλαγος και στη ζωή να παύει,
μακριά μαζί σου φεύγοντας πέτρα να ρίχνω πίσω,
να μου λικνίζεις την αιώνια θλίψη μου, καράβι,
δίχως να ξέρω πού με πας και δίχως να γυρίσω!

[Κ. Γ. Καρυωτάκης, Τα Ποιήματα (1913 - 1928), επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νεφέλη, Αθήνα 1992, σ. 111]

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

ΘΕΜΑ Α

- A. Να παρουσιάσετε σε 80 περίπου λέξεις το περιεχόμενο της τέταρτης, πέμπτης και έκτης παραγράφου του κειμένου Α' (Πρόκειται, με άλλα λόγια ... στα μάτια μας).

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 20]

ΘΕΜΑ Β

- B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το κείμενο Α', τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**.

- α. Η αύξηση του αριθμού των ξένων τουριστών που επιλέγουν την Ελλάδα ως τουριστικό προορισμό μπορεί να επιφέρει και υποβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρει η χώρα.
- β. Μόνο τα πολύ δημοφιλή και κοσμοπολίτικα νησιά επηρεάζονται από την αλλαγή του τουριστικού μοντέλου στην Ελλάδα.
- γ. Για να υπηρετηθεί το νέο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, οικοδομούνται μόνο καινούργια πολυτελή τουριστικά καταλύματα.
- δ. Η δημιουργία του νέου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης θα ευνοήσει και τους Έλληνες μικρού και μεσαίου εισοδήματος που θέλουν να κάνουν τουρισμό στα ελληνικά νησιά.
- ε. Η στροφή σε τουριστικές πρακτικές του παρελθόντος δεν μπορεί να αντιμετωπίσει ουσιαστικά το πρόβλημα που αναφέρεται στο κείμενο.

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 10]

- B2. Ο Στάθης Καλύβας στο Κείμενο Α' παρουσιάζει τις αλλαγές που έγιναν πρόσφατα στον τουριστικό τομέα στην Ελλάδα με τρόπο αντικειμενικό. Ωστόσο, σε κάποια σημεία του κειμένου του υιοθετεί ένα πιο προσωπικό και μετριοπαθές ύφος. Να καταγράψετε

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- i) δύο γλωσσικά μέσα που εντοπίζονται στο κείμενο Α' και πιστοποιούν ότι το υπό εξέταση φαινόμενο παρουσιάζεται αντικειμενικά, παραθέτοντας και τα αποσπάσματα στα οποία τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται (4 μονάδες)
- ii) δύο γλωσσικά μέσα που εντοπίζονται στο ίδιο κείμενο και πιστοποιούν ότι το ύφος γίνεται προσωπικό ή μετριοπαθές, παραθέτοντας και τα αποσπάσματα στα οποία τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται (4 μονάδες).

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 8]

- B3. α) Να καταγράψετε τρία τεκμήρια διαφορετικού είδους που αναφέρονται στο κείμενο Α', παραθέτοντας και τα αποσπάσματα στα οποία εντοπίζονται τα τεκμήρια αυτά (6 μονάδες). Έπειτα, να επισημάνετε τη λειτουργία των τεκμηρίων στο κείμενο (3 μονάδες). Για τη λειτουργία να δοθεί μια συνολική απάντηση για όλα τα τεκμήρια και όχι για κάθε τεκμήριο ξεχωριστά.

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 9]

- B3. β) Διαβάζοντας και συγκρίνοντας τα κείμενα Α' και Β', ο αναγνώστης συνειδητοποιεί ότι ο συγγραφέας του κειμένου Β' επιβεβαιώνει και προεκτείνει όσα αναφέρονται στο κείμενο Α'. Να αποδείξετε σε μια σύντομη παράγραφο 100 περίπου λέξεων την παραπάνω διαπίστωση, παραθέτοντας τρία αποσπάσματα από το κάθε κείμενο. Οι παραπομπές στα αποσπάσματα θα πρέπει να τεθούν σε παρένθεση και να μην υπολογιστούν στον συνολικό αριθμό λέξεων της απάντησης.

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 8]

ΘΕΜΑ Γ

- Γ. Ποια επιθυμία εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο στο ποίημα / κείμενο Γ'; Ποια συναισθήματα σάς δημιουργεί η ανάγνωση του ποιήματος αυτού; Να απαντήσετε στα παραπάνω ερωτήματα σε ένα δικό σας κείμενο 150 – 200 λέξεων, επισημαίνοντας τέσσερις κειμενικούς δείκτες του ποιήματος και παραθέτοντας τα σχετικά αποσπάσματα.

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 15]

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΘΕΜΑ Δ

- Δ. Σε μια ομιλία έκτασης 350 – 400 λέξεων, που θα εκφωνήσετε σε μια ημερίδα σχετική με την τουριστική ανάπτυξη της χώρας, **α)** να επισημάνετε τα σημαντικότερα προβλήματα που δημιουργεί η υπέρμετρη τουριστική ανάπτυξη της χώρας και που αντιμετωπίσατε σε πρόσφατες διακοπές που κάνατε με την οικογένειά σας και **β)** να παρουσιάσετε συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους θα υλοποιηθεί στην Ελλάδα το μοντέλο του βιώσιμου τουρισμού στο οποίο αναφέρεται ο συγγραφέας του κειμένου Β'. Στην ομιλία σας μπορείτε να αξιοποιήσετε όσα στοιχεία των κειμένων αναφοράς (κείμενα Α' και Β') θεωρείτε χρήσιμα.

[ΜΟΝΑΔΕΣ: 30]